

Kommunens oppgaver vedrørende flom

**Kommunen har flere oppgaver i forbindelse med flom:
– beredskapsledelse ved flom, beredskapsplanlegging, arealbruksvurderinger i flomutsatte områder.**

Av Per Hannaseth

Per Hannaseth er rådmann i Fet kommune

Innlegg på seminar i Norsk Vannforening 12. september 1995.

Presentasjon av Fet kommune

Fet kommune ligger i Akershus ved utløpet av Glomma i Øyeren og langs Øyerens øst-side helt ned mot grensa til Østfold (Trøgstad). Fet har ca. 8.500 innbyggere. Med sin beliggenhet har deler av kommunen vært utsatt for flom mange ganger. Siste store flom var i 1967, hvor vannstanden stoppet på kote-høyde 106,73. Arets flomtopp kulminerte på kotehøyde 104,50 og holdt seg der ca. 1 uke.

Beredskap

Kommunene er ikke i dag tillagt noe generelt beredskapsansvar, men i deler av særlovgivningen er det stilt krav til beredskapsforberedelser. Kommunen har også et generelt ansvar for befolkningens ve og vel i en krisesituasjon.

Fylkesmannen er kommunens overordnede i beredskapssammenheng. I lang tid var beredskapsplanleggingen

rettet mot krigssituasjoner. I den senere tid, særlig etter orkan-katastrofen på Vestlandet, har vi merket en omlegging, slik at tenkingen fra sentralt hold i større grad nå rettes mot katastrofer i fredstid.

Generelt kan en vel si at beredskapsarbeid ikke har vært høyt prioritert.

Direktoratet for Sivilt Beredskap (DSB) har anbefalt at enhver kommune skal ha et beredskapsråd, valgt av kommunestyret.

I Fet kommune består beredskapsrådet av: Ordfører - leder, Rådmann, Elverksjef, Teknisk sjef. Leder for rasjoneringskontor, Lensmann, Repr. fra forsvaret (HV), Repr. fra sivilforsvaret.

Andre kommunale etater, statlige etater og representanter fra frivillige organisasjoner innkalles etter behov.

På bakgrunn av de prognoser som forelå 16.05.95 innkalte ordføreren beredskapsrådet til møte allerede den 22.5.95. Det ble i dette møtet besluttet å sende skriftlig varsel til alle husstander i utsatte områder (160) om mulighetene for flom og at man måtte forberede

utflytting v kjellere. Senere ble ca 250 boliger fraflyttet. De høyeste prognosene tilsa 1 meter høyere flom enn i 1987, dvs. 3 meter høyere enn hva den faktisk ble.

Fet kommune har ikke noen spesiell flom-plan. Kommunens ledelse bestemte derfor å bruke beredskapsrådet - med unntak av lederen for rasjoneringskontoret - i det videre arbeid. Dessuten måtte vi improvisere og etablere det som var nødvendig for situasjonen.

Det viste seg snart at helsesjefen representerer en meget viktig funksjon i en slik situasjon, og han ble derfor fast innkalt til møtene i beredskapsrådet. Det samme med informasjonssjefen. Beredskapsrådet hadde daglige møter fra og med 30.05.

Følgende organisasjon ble i løpet av noen dager etablert:

Det var til å begynne med noe uklart

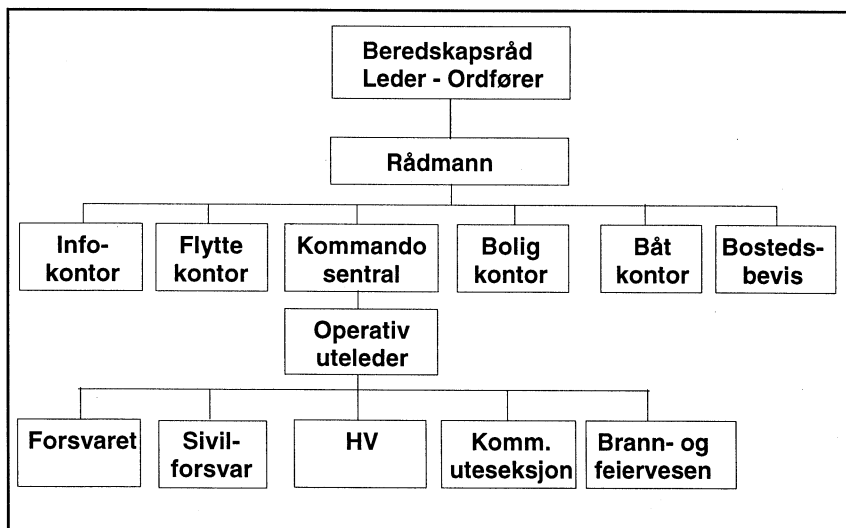
hvem som skulle ha ledelsen av de militære mannskapene, dvs. bestemme hva de skulle gjøre, men etterhvert ble man enige om at samtlige hjelpemannskaper måtte legges under kommunens operative uteleder. Dette fungerte meget bra.

Etter at LRS var etablert, fikk vi den hjelp vi trengte meget raskt. Fra vårt ståsted hadde vi helst sett at LRS hadde blitt etablert noe tidligere.

Samtlige kommuner er nå pålagt å lage egne risiko- og sårbarhetsanalyser. Med vår beliggenhet må vi selvsagt i denne sammenheng vurdere den framtidige flomfare og hvilke beredskapsmessige tiltak som må gjøres.

Informasjon

I starten måtte vi ut for å be om informasjon. Teknisk etat i Fet kommune har som en fast regel hvert år ringt NVE for å spørre om flomprognoser.

Teknisk etat ringte i år NVE første gang 03.05.95. Fikk da opplysning om stor vannføring p.g.a. snøsmelting i lavlandet og at det var mye snø i høyfjellet. NVE var forøvrig meget forsiktig med å uttale seg.

14.05.95 ble også GLB kontaktet pr. tlf. GLB mente da at det var dystre utsikter foren vesentlig skadeflom. GLB ga de nærmeste dagene flere vurderinger av flomfaren, mens NVE ikke ville gi noen kommentarer ut over vannføringsprognosene.

Senere fikk kommunen daglige prognoser pr. telefax fra både NVE og GLB.

Prognosene var også omregnet til vannstandshøyder i meter over vannmerket i Mørkfoss og i noen sammenhenger var det snakk om vannstand på kote-høyder.

Bruk av både vannmerke-høyder og kotehøyder førte i den innledende fase til stor forvirring.

Kommunen bestemte seg for å holde seg til kotehøyder og satte ut merker med kotehøyder på sentrale steder, slik at folk selv kunne se på hvilken høyde de bor og følge med på utviklingen.

For ettertiden bør det nyttes kun kotehøyder.

Etterhvert fikk kommunen utarbeidet flom-kart som viste kotehøydene i forskjellige farger. Kartene ble hengt opp i vårt info-kontor og ble benyttet i vår kommandosentral.

Vi hadde et meget godt samarbeid med media. Særlig må framheves NRK-Østlandssendingen og nærradioene, som gjorde det mulig å komme ut med viktig informasjon, nær sagt på minuttet.

Info-kontoret lagde daglige flommeldinger. Disse ble distribuert hver kveld i de utsatte flomområdene ved hjelp av et korps frivillige lokalpolitikere. Dette var meget effektivt og nyttig, idet de flomutsatte fikk direkte kontakt med kommunens politikere, og politikerne kunne melde tilbake til kommandosentralen om spesielle ting, behov for hjelp etc.

Arealbruksvurderinger i flomutsatte områder

Etter flommen i 1967, som nådde kotehøyde 106,73, ble det gjort tiltak i utløpet ved Mørkfoss, som skulle kunne redusere flomvannstanden med 2 meter i Øyeren.

Jeg har inntrykk av at den generelle holdningen i området har vært at det, på grunn av utsprengningene i Mørkfoss, ikke skulle kunne bli noen ny flom av en slik dimensjon.

Fet kommune innførte, i samråd med NVE og naturskadefondet, forbud mot å oppføre krone på grunnmur under kotehøyde 104,80 i flomutsatte områder. Dersom byggherre ville innrede kjeller under kote 104,80, måtte han avgi tinglyst erklæring, som sikrer at byggherren tillegges det fulle ansvar i tilfelle skader.

Dette er tatt med i våre kommuneplanbestemmelser.

Senere har kommunen innskjerpet dette, slik at det fra 1991 ikke tillates bygd kjeller under kote 104,80.

Så kan en da spørre om kote 104,8 er høyt nok.

I Fet er det en god del eldre bebyggelse på kotehøyde 104 - 105, både bolig

og næringsbygg. Nye bolig og næringsområder er imidlertid lagt betydelig høyere. Men den videre utvikling med nye bygninger etc. i Fetsund sentrum vil ligge flomutsatt til. Her må spesielle flomsikringstiltak vurderes. Spesielle flomsikringstiltak må også vurderes for de utsatte boligområdene, men noen av disse vil bli meget vanskelig å sikre.

Formannskapet har nylig vedtatt at det skal utarbeides en flom-plan og har bevilget midler til dette. Sikringstiltak vil bli vurdert i denne planen.

Aralbruken i flomutsatte områder vil på nytt vurderes i den pågående kommuneplanprosess. Det samme vil jeg anta kommer til å skje i samtlige flomrammede kommuner.